

**OMMAVIY ONLAYN OCHIQ KURLAR (MOOC) YORDAMIDA
MASOFAVIY KURLAR YARATISH.**

Ne'matov Oybek Erkin o'g'li

Shahrisabz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Email: oybek.nematov1991@gmail.com

Shaharova Adiba Shavkat qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti BT.2-21- guruh talabasi

Email: adibashaharova@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada ommaviy onlayn ochiq kurslar (MOOC) yordamida masofaviy kurslar yaratish jarayoni ko'rib chiqiladi. Muallif kurs mavzusini tanlash, kontent yaratish, interaktiv elementlarni qo'shish va kursni platformalarda taqdim etish bo'yicha asosiy qadamlarni tushuntiradi. Maqola, MOOC platformalarida ta'lim berishni boshlamoqchi bo'lganlarga foydali yo'riqnomadir.

Kalit so'zlar: Ommaviy onlayn ochiq kurslar, MOOC, masofaviy ta'lim, kurs yaratish, interaktiv elementlar, ta'lim platformalari, kontent yaratish, ta'lim texnologiyalari, onlayn ta'lim, kurs dizayni.

**CREATING DISTANCE COURSES WITH THE HELP OF MASSIVE ONLINE
OPEN COURSES (MOOC).**

Abstract: The abstract examines the process of transporting courses through online open courses (MOOC) in three articles. The author explains the main steps in adding the course topic, content, interactive elements and presenting the course on the platforms. The article is a useful guide for those who want to start teaching on MOOC platforms.

Keywords: Mass online open courses, MOOC, distance learning, course, interactive elements, educational platforms, access to content, educational technologies, online education, course design.

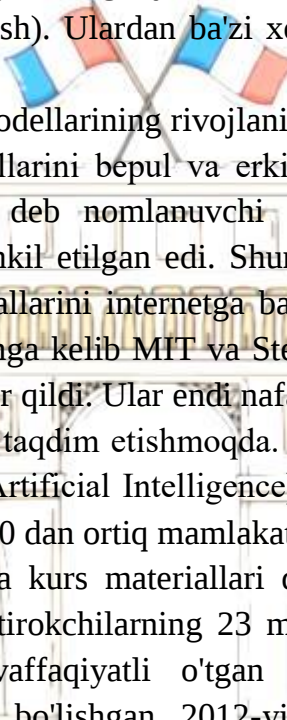
Kirish.

Ommaviy onlayn ochiq kurslar (MOOC) butun dunyoda Massive Open On- line Courses (MOOC) deb yuritiladi. Ommaviy (Massive) so'zi katta auditoriyani o'z ichiga olishini bildiradi. Ommaviy so'zi tizimda talabalar o'zaro cheksiz muloqot qilishlari mumkinligini ham bildiradi. Ochiq (Open) deb atalishiga sabab bu tizimdan erkin, ochiq foydalanish mumkinligidir. Ba'zi tijorat firmalari faqat pullik tizimda faoliyat yuritish ham, lekin ko'pchilik ma'lumotlar va o'quv jarayonlarini bepul tashkil qilish imkoniyati ham mavjud. Onlayn (On-line) deyilishi o'z-o'zidan aniq, chunki barcha jarayonlar internet tarmog'ida real vaqtda amalga oshiriladi. Tizimni kompyuterga ko'chirib, avtonom tarzda ishlab bo'lmaydi. Kurs (Courses) so'zi axborotlar ma'lum bir yo'nalish bo'yicha jamlanganligini, ular eng zamonaviy usulda pedagogika va kompyuter texnologiyalari yutuqlaridan foydalanib tashkil etilganligini anglatadi. MOOC o'z

rivojlanish tarixida quyidagi formatlarda amaliyotga joriy etilgan: xMOOCs, cMOOCs i quasi-MOOCs. xMOOCs formati an'anaviy universitet modeliga mos keladi (Coursera, edX, Udacity). Bu format 2011 yilda joriy etilgan. Bun tizimda o'qituvchi juda tajribali bo'lishi talab etiladi va talaba iste'molchi sifatida tashkil qilingan. Ma'ruzalar 3-30 minutdan oshmaydi. O'qituvchi bilan to'g'ri va teskari muloqot tashkil qilinmagan (bahsmunozaralardan tashqari). Coursera va Udacity talabalarni ko'proq jonli uchrashuvlar o'tkazishga chorlaydi. cMOOC formati pedagogik muloqot modeliga asoslanilgan. Bunda bilimlar tizimiga tarmoqdagi jarayon, tarmoqni tashkil qilish, ma'lumot qo'shish, olish va chiqish faoliyatlari sifatida qaraladi. Har bir talaba o'zicha texnologiyani tanlaydi, unga infrastrukturani tashkil qilishda administratorlar yordam berishadi. quasi-MOOC formali tarmoqdagi o'qitish dasturlari sifatida joriy etilgan (Khan academy, OpenCourseWare MIT - OCW). Texnik jihatdan olib qaraganda bular kurslar emas, balki ma'lum masalani yechishga yo'naltirilgan asinxon resurslardir (masalan, algebra bo'yicha masalani yechish). Ulardan ba'zi xorijiy oliy o'quv yurtlarida kreditlar to'plashda foydalanishadi.

Quyidagi sxemada OOOK modellarining rivojlanishi ko'rsatilgan.

Internet orqali o'quv materiallarini bepul va erkin tarqatishga mo'ljallangan "Ochiq darsxona" (Open courseware) deb nomlanuvchi elektron tizim bundan o'n yilcha muqaddam MIT tomonidan tashkil etilgan edi. Shundan so'ng yuzlab boshqa kollej va universitetlar ham o'quv materiallarini internetga barcha uchun bepul va ochiq qo'yish amaliyotini yo'lga qo'ydi. Bugunga kelib MIT va Stenford universiteti ushbu amaliyotni yangi bosqichga ko'tarishga qaror qildi. Ular endi nafaqat kursda o'tiladigan materiallarni, balki darsning o'zini ham bepul taqdim etishmoqda. Stenfordda dastlab "Sun'iy intellekt faniga kirish" (Introduction to Artificial Intelligence) nomli bepul "onlayn" kurs tashkil etilgan. Bu kursga dunyoning 190 dan ortiq mamlakatidan jami 160 mingdan ziyod talaba yozilgan. Ko'ngillilar yordamida kurs materiallari qisqa muddat ichida dunyoning 44 tiliga tarjima ham qilingan. Ishtirokchilarning 23 ming nafari kurs materiallarini to'liq tamomlab, imtihonlardan muvaffaqiyatli o'tgan hamda ushbu kursni bitirganlik to'g'risidagi guvohnomaga ega bo'lishgan. 2012-yil Stenford universiteti yana beshta bepul "onlayn" kurslarini tashkil etdi. Ularda o'qiyotgan talabalarning soni yarim millionga yaqin. Bu borada Massachusetts texnologiya instituti ham faollik ko'rsatmoqda. O'quv yurti tashabbusi bilan internet orqali bepul darslar beradigan "MITx" nomli yangi notijorat tashkiloti tuzildi. "MITx" qoshida ochilgan birinchi kurs – "Sxemalar va Elektronika" darsida qatnashish uchun 100 mingdan ziyod talaba ro'yxatdan o'tgan. "MITx" internet sahifasida yozilishicha, ro'yxatga yozilganlarning kamida 20 ming nafari dars mashg'ulotlarida to'liq va faol ishtirok etishmoqda. Prinston universiteti, Berkliidagi Kaliforniya universiteti, Michigan An-Arbor hamda Pensilvaniya universitetlari ham hamkorlikda bepul "onlayn" kurslarini tashkil etmoqda. Ushbu kurslar "Coursera" deb nomlangan internet saytida jamlangan. "Coursera"dan kurslarni ularning nomlari va yo'nalishi bo'yicha yoki ularni taqdim etayotgan universitetlar bo'yicha qidirib topish mumkin. Bepul darslarni taqdim etuvchi yana bir sayt "Udacity" bo'lib, u ham

“Coursera” bilan birgalikda Stenford universiteti mutaxassislari tomonidan bunyod etilgan.

Ta'limdagi global imkoniyatlari

MOOC platformalari ta'limni globallashtirish imkoniyatini yaratadi. Ular dunyoning turli burchaklaridan o'quvchilarga ta'lim olish imkoniyatini beradi. Bu nafaqat rivojlangan mamlakatlarda, balki rivojlanayotgan va kam rivojlangan hududlarda ham ta'lim olish imkoniyatini kengaytiradi. Ommaviy onlayn kurslar orqali bilim olish imkoniyatlari tenglashadi va ta'limni "yuzaga chiqish" konsepsiyasini o'zgartiradi. MOOC platformalarida mavjud kurslarning sifati turlicha bo'lishi mumkin. Ba'zilar yuksak sifatli, akademik darajada ishlab chiqilgan, boshqalari esa oddiy va o'zlashtirish uchun kamroq samarali bo'lishi mumkin. Kursni yaratishda tajribali mutaxassislari yoki ta'limchilarni jalb qilish, shuningdek, o'quvchilarning fikrlarini hisobga olish zarur. Biror kursni yaratganingizdan so'ng, uni targ'ib qilish juda muhimdir. O'quvchilarning e'tiborini jalb qilish uchun kursni to'g'ri auditoriyaga yo'naltirish, reklama va marketing strategiyalarini ishlab chiqish zarur. Ijtimoiy tarmoqlar, email marketing va SEO kabi vositalar orqali kursni kengroq auditoriyaga yetkazish mumkin.

Xulosa

MOOC (Ommaviy Onlayn Ochik Kurslar) dasturiy vositalari ta'lim tizimining tub o'zgarishlarini yuzaga keltirib, o'quvchilarga global miqyosda ta'lim olish imkoniyatlarini yaratmoqda. Bu platformalar ta'limni yanada moslashuvchan, interaktiv va samarali qilishda muhim rol o'ynaydi. Internet orqali har bir kishi, joy va vaqtni cheklovsiz, o'z qiziqishiga mos kurslarni o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladi.

MOOC dasturlari o'quvchilarga nafaqat bilimlarni olish, balki o'rganish jarayonini shaxsiylashtirish va interaktiv tarzda amalga oshirish imkonini beradi. Shuningdek, bu platformalar o'qituvchilarga o'z bilim va ko'nikmalarini global auditoriya bilan bo'lishish imkoniyatini taqdim etadi, bu esa ta'lim sifatini oshirishga olib keladi.

Umuman olganda, MOOC dasturlari ta'limni yanada erkin, samarali va keng qamrovli qilib, ta'limning global miqyosda rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Ular kelajakda ta'lim tizimining yanada moslashuvchan va barqaror shaklini yaratishda asosiy vosita bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Koller, D. (2018). The MOOC Moment: Education for the Masses. Harvard Business Review. Bu maqolada MOOC platformalarining ta'limdagi ahamiyati va ularga bo'lgan talab haqida muhokama qilinadi.

2. Pappano, L. (2017). The Year of the MOOC. The New York Times. Pappano MOOC'larning ta'lim tizimiga kirib kelishiga va ularning ta'lim sohasidagi o'zgarishlarga qanday ta'sir ko'rsatishiga oid tahlil qiladi.

3. Siemens, G. (2017). Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. International Journal of Instructional Technology and Distance Learning. Bu asarda

MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS

onlayn ta'lim va yirik o'quv tarmoqlari (MOOC) yordamida o'rganishning yangi nazariyasi, ya'ni "Connectivism" haqida so'z yuritiladi.

4. Yuan, L., & Powell, S. (2013). MOOCs and Open Education: Implications for Higher Education. A Report for the Higher Education Academy. Ushbu hisobotda MOOC'larning oliy ta'limda qanday o'zgarishlarga olib kelayotgani va ularning oliy ta'lim tizimiga ta'siri tahlil qilinadi.

5. Laurillard, D. (2019). Teaching as a Design Science: Building Pedagogical Patterns for Learning and Technology. Routledge. Laurillard bu kitobda ta'lim texnologiyalarini pedagogik amaliyotga qanday integratsiya qilish mumkinligi haqida fikr bildiradi.

6. Anderson, C. (2008). The Long Tail: Why the Future of Business Is Selling Less of More. Hyperion. Andersonning "Long Tail" kontseptsiyasi MOOC platformalarining mashhurligi va keng tarqalishiga ta'sir qiluvchi omillarni tushuntiradi.11. Ne'matov, Oybek. "TA'LIMDA MUAMMOLI TA'LIM TEXNOLOGIYA-LARI." " Science Shine" International scientific journal 3.3 (2023)

Bu adabiyotlar MOOC platformalarining ta'limdagi ahamiyati, texnologik innovatsiyalar, pedagogik yondashuvlar va ta'limning globalizatsiyasi haqida batafsil ma'lumot beradi.

